

ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-21
لجنة الانتخابات المركزية للكنيست 21
The Central Elections Committee for the 21st Knesset

Justice Hanan Melcer
Deputy President of the Supreme Court
Chairman of the Central Elections
Committee

القاضي حنان ملتسر
نائب رئيس المحكمة العليا
رئيس لجنة الانتخابات المركزية

השופט חנן מלצר
המשנה לנשיאת בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית

ה"ש 12/21

העותר: יעקב בן סעדון

נגד

המשיבה: מפלגת הליכוד – תנועה לאומית ליברלית

עתירה לשינוי רשימת מועמדי המשיבה בבחירות לכנסת ה-21

בשם העותר: עו"ד ליאור קצב; עו"ד נבון קצב

בשם המשיבה: עו"ד אבי הלוי

החלטה

בפניי עתירה שעניינה בקשה לשבץ את העותר (להלן גם: *מר בן סעדון*) במקום 19 ברשימת המועמדים שהגישה המשיבה, בשיתוף 'מפלגת אח"י' – ארץ חברה יהדות, שהכינוי שהתבקש לה הוא: 'הליכוד בהנהגת בנימין נתניהו לראשות הממשלה' (להלן: רשימת המועמדים), וזאת במקומו של מר פנחס עידן (להלן: *מר עידן*) שמועמדו הוגשה על-ידי המשיבה, אך הוא הוסר ממנה, בהסכמתו, במסגרת החלטה שהוצאתי ב-פ"מ 3/21 בעניין פנחס עידן ורשות שדות התעופה.

עמוד 1 מתוך 7

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 9195015 العنوان: مجمع بن-غوريون, أورشليم القدس, 9195015
טלפון هاتف: 02-6753407, פקס فاكس: 02-5669855 דוא"ל البريد الإلكتروني: VadatB@knesset.gov.il

אתר האינטרנט الموقع www.bechirot.gov.il

עוד בראשית הדברים אבקש לציין כי נוכח הוראות הדין – אין בידי ליתן את הסעד המבוקש. אביא את נימוקי לקביעה זו מייד ובסמוך, אך ראשית אפרט את הרקע לעתירה ואת טענות הצדדים.

רקע וטענות הצדדים

1. בתאריך 21.02.2019, שהוא היום האחרון להגשת רשימות המועמדים לפי סעיף 57(ט)(1) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969 (להלן: חוק הבחירות) הוגשה רשימת המועמדים. במקום 19 ברשימה שובץ מר עידן, שנטען ששובץ ברשימה במקום האמור לאחר שבבחירות המקדימות שערכה המשיבה, מר עידן נבחר כנציג מפלגת הליכוד – תנועה לאומית ליברלית במחוז השפלה, וזאת בהתאם לתקנון הבחירות המקדימות שקבעה המשיבה לפי סעיף 16 לחוק המפלגות, התשנ"ב-1992. בהתאם להחלטתי בפ"מ 3/21 בעניין פנחס עידן – הליכוד תנועה לאומית ליברלית (07.03.2019), ולבקשת מר עידן, הוא הוסר מרשימת המועמדים.
2. העותר טוען שבבחירות המקדימות הנ"ל, הוא קיבל את מספר הקולות השני במחוז השפלה, לאחר מר עידן, ולכן עם התפטרותו של מר עידן מרשימת המועמדים, יש לשבץ אותו במקום ה-19 ברשימת המועמדים – חלף מר עידן.
3. לטענת העותר, שיבוץ מר עידן במקום 19 ברשימת המועמדים הוא ליקוי ברשימה, שיש לאפשר לתקנו לפי סעיף 62(ג) לחוק הבחירות, וזאת הן נוכח העובדה שהמועד האחרון לאישור רשימות המועמדים טרם חלף, וכי אי קבלת העתירה יביא לכך שלא יהיה ייצוג ברשימת המועמדים לנציג השפלה, ובכך יפגעו, לטענת העותר, זכויותיו להיבחר, וזכויות הבוחרים בנציגי השפלה במשיבה. העותר מאזכר את החלטת הנשיא א' ברק בע"א 10596/02 נס נ' הליכוד, פ"ד נז(1) 769 (להלן: עניין נס), ומציין שלטעמו קביעת הנשיא ברק בשולי פסק הדין מסמיכה את ועדת הבחירות המרכזית לקבל את העתירה.
4. ביקשתי את תשובת המשיבה לעתירה, והיא הוגשה בתאריך 07.03.2019. בתשובתה מאשרת המשיבה את התשתית העובדתית שהציג העותר, ומשאירה את ההחלטה לשיקול דעתי, תוך שהיא מציינת שמועמדים נוספים מרשימת המועמדים, ששובצו ממקום 20 ואילך, ביקשו להביע התנגדותם לבקשה, שכן לטענתם מדובר בפגיעה בזכותם "להתקדם מקום אחד ברשימה עד למקום שהתפנה".
5. עם כתיבת החלטה זו הונחה בפניי בקשת חה"כ אסנת מארק ומועמדים נוספים מרשימת המועמדים לטעון בפניי בנושא. נוכח התוצאה אליה הגעתי – אין מקום לקבל את הבקשה, אך אציין כי ראוי היה שהעותר יצרף את כל מי שעלול להפגע מקבלת העתירה

עמוד 2 מתוך 7

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 9195015 العنوان: مجمع بن-غوريون, أورشليم القدس, 9195015
טלפון هاتف: 02-6753407, פקס فاكس: 02-5669855 דוא"ל البريد الإلكتروني: VadatB@knesset.gov.il

אתר האינטרנט الموقع www.bechiroth.gov.il

- כמשיבים. אי-צירוף כאמור די היה בו כדי להביא לדחיית העתירה על הסף מטעם זה בלבד (השוו: בג"ץ 1901/94 ח"כ עוזי לנדאו נ' עיריית ירושלים, פ"ד מח(4) 415, 403 (1994); רע"א 1502/11 חברת חזקיהו בע"מ נ' הרב גרשם הרפנס (14.8.2011); בג"ץ 8122/11 עיריית ירושלים נ' הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו (21.12.2011)).
- עם זאת, לא אסתפק בכך ואתיחס גם עניינית למבוקש.
6. לצורך בחינת העתירה אביא מיד ובסמוך את הוראות הדין הרלוונטיות לדיון.

רקע נורמטיבי

7. רשימות המועמדים מוגשות לוועדת הבחירות המרכזית (להלן גם: הוועדה) בהתאם לסעיף 57 לחוק הבחירות, המורה כדלהלן:

57" (א) רשימת מועמדים תכיל לא יותר מ-120 שמות של אנשים הזכאים להיבחר ושהסכימו להכללת שמם ברשימה; השמות יהיו מסומנים כל אחד במספר סידורי.

(ב) הרשימה תפרט את שמו הפרטי של כל מועמד ושם משפחתו, מספר זהותו במרשם האוכלוסין ומענו; רשימת מועמדים שמגישות שתי מפלגות או יותר (בחוק זה – רשימת מועמדים משותפת) תציין גם את השתייכותו המפלגתית של כל מועמד.

(ב1) (בוטל).

(ג) מפלגה תגיש רשימת מועמדים על גבי טופס שנקבע בתקנות, והיא תיחתם בידי בא-כוחה או בידי ממלא מקומו כאמור בסעיף 19ב לחוק המפלגות, תשנ"ב-1992; רשימת מועמדים משותפת תיחתם בידי באי כוחן של כל אותן מפלגות או ממלאי מקומם.

(ד) – (ח) (בוטלו)

(ט) (1) רשימת מועמדים, בצירוף כתב הסכמה של כל אחד מהמועמדים חתום על ידו, **תוגש לוועדה המרכזית לא יאוחר מהיום ה-47 שלפני יום הבחירות בשעה 22:00**; יושב ראש הוועדה המרכזית יקבע בכללים את הנוסח והצורה של כתב ההסכמה;

(2) רשימת המועמדים תוגש בידי בא-כוח המפלגה או ממלא מקומו כאמור בסעיף 19ב לחוק המפלגות, או בידי אדם אחר שבא-כוח המפלגה או ממלא מקומו ייפו את כוחו להגיש את רשימת המועמדים; ייפוי הכוח ייחתם בפני עורך דין או בפני עובד של הוועדה המרכזית שיושב ראש הוועדה המרכזית הסמיך לכך;

(3) על ימי ההגשה, שעותיה ומקומה תפרסם הוועדה המרכזית, לא יאוחר מהיום ה-52 שלפני יום הבחירות, הודעה בדרך שתקבע.

(ט) בכתב ההסכמה כאמור בסעיף קטן (ט) יצהיר המועמד הצהרה זו: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת

עמוד 3 מתוך 7

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 9195015 العنوان: مجمع بن-غوريون, اورشليم القدس, 9195015
טלפון هاتف: 02-6753407, פקס فاكس: 02-5669855 דוא"ל البريد الإلكتروني: VadatB@knesset.gov.il

אתר האינטרנט الموقع www.bechirof.gov.il

ישראל ולהימנע מלפעול בניגוד לעקרונות סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת.

(2ט) ברשימת מועמדים המוגשת לוועדה המרכזית לפי סעיף זה לא יופיע כל שינוי כמפורט להלן: החלפת מועמד פלוני במועמד אחר, מחיקה או הוספה של שם מועמד, שינוי סדר רישומו של מועמד ברשימה או שינוי המספר הסידורי של שם המועמד.

(י) עם קבלת רשימת מועמדים תאשר הוועדה המרכזית בכתב את הגשתה, בציון היום והשעה. (ההדגשות שלי – ח"מ).

8. סעיף 62(ג) לחוק הבחירות, מורה את הוועדה כיצד יש לטפל בליקויים ברשימת מועמדים הניתנים לתיקון, וקובע כדלקמן:

"הוגשה רשימת מועמדים שלא בהתאם להוראות חוק זה, תודיע הוועדה המרכזית, לא יאוחר מהיום ה-40 שלפני יום הבחירות, לבא-כוח הרשימה ולממלא מקומו על הליקוי, והם רשאים לתקן את הליקוי לא יאוחר מהיום ה-35 שלפני יום הבחירות.

9. את סעיף 62(ג) לחוק הבחירות, משלים סעיף 62א לחוק האמור, הקובע מהם הליקויים אותם לא ניתן לתקן כלל, כדלהלן:

"62א. אלה הליקויים שאינם ניתנים לתיקון:

- (1) (נמחקה);
- (2) כתב הסכמה של מועמד שאינו חתום כאמור בסעיף 57(ט);
- (3) שינוי כאמור בסעיף 57(2ט).

הנה כי כן – כלומר, חוק הבחירות מורה אותנו כי שינוי כאמור בסעיף 57(2ט) לחוק הבחירות, שהוא: "החלפת מועמד פלוני במועמד אחר, מחיקה או הוספה של שם מועמד, שינוי סדר רישומו של מועמד ברשימה או שינוי המספר הסידורי של שם המועמד" - הוא ליקוי שאיננו ניתן לתיקון כלל.

עמדה זו גם הוצגה מטעם הוועדה לפונים שונים בהקשרים שונים.

10. לאחר שבחנתי את הוראות הדין שבנדון דידן, אעבור עתה להחלתן על המקרה שבפניי.

דיון והכרעה

11. בית המשפט עמד פעמים רבות על חשיבות לוחות הזמנים בבחירות, כפי שקבע השופט (כתוארו דאז) מ' חשין ב-בג"ץ 6790/98 אברק ואח' נ' פקיד הבחירות לעיריית ירושלים ואח', פ"ד נב(5) 323:

עמוד 4 מתוך 7

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 9195015 العنوان: مجمع بن-غوريون, أورشليم القدس, 9195015
טלפון هاتف: 02-6753407, פקס فاكس: 02-5669855 דוא"ל البريد الإلكتروني: VadatB@knesset.gov.il

אתר האינטרנט الموقع www.bechirof.gov.il

"והדברים יילמדו מאליהם. מערכת בחירות בנויה על לוח זמנים צפוף, על אירועים הרודפים זה-את-זה והבנויים זה-על-גבי-זה, ועל-פי טבע הדברים מחויבים אנו לשמור על לוח זמנים בדיוק ובקפדנות יתרה. איחור במועד אחד, למותר לומר, עלול לשבש את כל לוח העבודה כולו עד לסופו. המערכת נדמית לאותן קוביות דומיננטיות העומדות בשורה, ואפקט הדומינו ידענו מהו."

וכך קבע גם המשנה לנשיא ש' לויין בבג"ץ 11243/02 פייגלין נ' יושב-ראש ועדת הבחירות, פ"ד נז(4) 145:

"על חשיבות ההקפדה על המועדים שנקבעו בדין לעניין קיום בחירות עמד בית-משפט זה לא אחת. על-פי דבר המחוקק, נקבע לוח זמנים קשיח אשר המועדים המרובים הקבועים בו רודפים זה את זה ותלויים זה בזה. כורח המציאות הוא שמועדים אלה יישמרו כדי שמערכת הבחירות כולה לא תשתבש, השווה: בג"ץ 705/78 הרשימה "ח"י" למועצת עיריית גבעתיים נ' פקיד הבחירות, בג"ץ 6790/98 אברך נ' פקיד הבחירות לעיריית ירושלים, ע"ב 2573/99 בא-גד נ' ועדת הבחירות לכנסת, ולפני כן: בג"ץ 5769/93 חמזה נ' פקיד הבחירות בשעב. זהו אחד המקרים שבהם עשוי האינטרס של תקינות הבחירות וקיומן לפי לוח המועדים שנקבע בחוק לגבור גם על האינטרס של מועמד להיבחר לכנסת." (ההדגשה שלי, ח"מ)

12. גם עניין נס, שאליו הפנה העותר, לא מוביל למסקנה אותה ביקש העותר שאסיק.

הנשיא א' ברק קבע במפורש שם כך:

"אכן, חוק הבחירות קבע שורה של הוראות מפורטות לעניין ניהול הבחירות, בהתאם לאמור בסעיף 4 לחוק-יסוד: הכנסת, שלפיו "הכנסת תיבחר בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות, חשאיות ויחסיות, לפי חוק הבחירות לכנסת...". ההוראות שבחוק הן בעלות אופי טכני פורמאלי ברובן, והן קובעות כללים נוקשים לעניין סדר הבחירות, מועדן וניהולן. ביסוד הוראות אלו – כמו ביסוד סמכותה של ועדת הבחירות המרכזית – מונחות שתי תכליות עיקריות: האחת, אגד הזכויות של הפרט והמפלגה במסגרת מימוש ההליך הדמוקרטי. אכן, חוק הבחירות והוראותיו באים לוודא הגשמה של זכותו של הפרט לבחור ולהיבחר, חופש הביטוי שלו והשוויון בין המועמדים (ראו והשוו: רע"א 7504/95 יאסין נ' רשם המפלגות; ע"ב 2/84 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, בעמ' 263-265). עניינם של חוקי בחירות אינו אלא, בסופו של יום, תרגום רצונו של הבוחר – הוא העם – לכדי חלוקת הכוח הפוליטי והמושבים בכנסת. התכלית השנייה עניינה, בין היתר, טוהר הבחירות, ודאות הליך הבחירות והשוויון בבחירות. אכן, חוקי הבחירות באים להגשים, בין היתר, הליך בחירות תקין והוגן שאינו מאפשר – ככל שניתן – מניפולציות ושינויים היכולים לפגוע בזכות היסוד של הפרט לבחור ולהיבחר במסגרת ההליך הדמוקרטי. חוקי הבחירות אמורים להבטיח ככל האפשר הגשמה אפקטיבית של

עמוד 5 מתוך 7

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 9195015 العنوان: مجمع بن-غوريون, اورشليم القدس, 9195015
טלפון هاتف: 02-6753407, פקס فاكس: 02-5669855 דוא"ל البريد الإلكتروني: VadatB@knesset.gov.il

אתר האינטרנט الموقع www.bechiroth.gov.il

רצון הבוחר, על-כן מסגרת בחירות, בייחוד כלליות וארציות, מחייבת עמידה בלוחות זמנים ומועדים נוקשים וקביעת סוף פסוק לדיונים ולשינויים (ראו בג"ץ 6654/98 הלפרין נ' פקידת הבחירות לעיריית הרצליה, בעמ' 363-364). בלא כך לא יהיה ניתן להבטיח כי הבחירה תהיה אפקטיבית וברורה. קביעת כללים ברורים ומתוחמים באה להסדיר גם את התחרות במסגרת הבחירות ולקבוע מסגרת שוויונית לפעולתה (ראו עוד בג"ץ 5769/93 חמזה נ' פקיד הבחירות בשעב).

12. שאלת סמכותה של ועדת הבחירות המרכזית – במסגרת פרשנות הוראות חוק הבחירות והתקנות – מבוססת על איזון בין התכליות השונות. **באיזון זה נחה דעתנו כי אין לפרש את סמכותה של ועדת הבחירות המרכזית ככוללת סמכות לתקן את סדר המועמדים ברשימת מועמדים בשל שינוי הדירוג בהליכים הפנימיים במפלגה עצמה, לאחר שחלף המועד האחרון להגשת הרשימות.** אין חולק באשר לחשיבות ההחלטה של מפלגה על אודות רשימת המועמדים שלה, שהיא יסוד מעצם קיומה ופעילותה (סעיף 5א לחוק-יסוד: הכנסת וכן סעיף 1 לחוק המפלגות, תשנ"ב-1992). אולם משעה שהוגשה רשימת המועמדים לוועדת הבחירות המרכזית במועד הקבוע לכך בחוק, אין לאפשר עוד – במצב החוקי הקיים – לשנות את הרכב הרשימה על-פי החלטותיה הפנימיות של המפלגה. פרשנות אחרת של סמכויות ועדת הבחירות המרכזית – כפי שמציעות המערערות – הייתה מגשימה אולי את צורכי המפלגה על מוסדותיה, אך לא היתה נותנת משקל ראוי לחשיבות הכללים שבחוק הבחירות לעניין המועדים שנקבעו, תקינות הבחירות, טוהר הבחירות והשוויון.

13. אכן בסיום פסק הדין, השאיר הנשיא ברק ב"צריך עיון" את השאלה מהו הדין במקרים שבהם מפלגה מבקשת לשנות את רשימת המועמדים שהגישה, ונותר זמן מספיק לעשות כן עוד טרם חלוף המועד האחרון להגשת רשימות המועמדים וכן במקרים שהוכח שסדר המועמדים ברשימת המועמדים שהוגשה היה תוצאה של זיוף, או מרמה (זאת אף לאחר שחלף המועד האחרון להגשת הרשימה). יחד עם זאת, סוגיות אלה הושארו כאמור ב"צריך עיון", ולא ניתנה בהן הכרעה, ומכל מקום, העתירה שבנדון דידן הוגשה בתאריך 06.03.2019, קרי כשבועיים לאחר חלוף המועד האחרון להגשת רשימות המועמדים, והיא אף לא הוגשה על ידי המפלגות שהגישו את רשימת המועמדים, אלא על ידי מועמד מעוניין, ולאחר שנוצרו שינויים שלא היו לבקשת המפלגות ברשימת המועמדים שהוגשה. יתר על כן השינוי שהוליד את העתירה שבפני לא בא כתוצאה מזיוף או מרמה.

14. נוכח כל האמור לעיל – העתירה נדחית. בנסיבות העניין – אינני עושה צו להוצאות.

ניתנה היום ג' באדר ב' התשע"ט (10.03.2019).

חנן מלצר

**המשנה לנשיאת בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-21**

עמוד 7 מתוך 7

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 9195015   العنوان: مجمع بن-غوريون, أورشليم القدس, 9195015
טלפון هاتف: 02-6753407, פקס فاكس: 02-5669855   דוא"ל البريد الإلكتروني: VadatB@knesset.gov.il

אתר האינטרנט الموقع www.bechirot.gov.il